

Секція 3. Актуальні проблеми підготовки вчителя початкової школи у контексті інтеграційних змін

Блудова Юлія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри педагогіки, психології, початкової освіти
та освітнього менеджменту

Клименко Ольга Вячеславівна
здобувачка другого магістерського рівня
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ ЯК АКТИВНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У суспільстві успішність роботи закладів освіти оцінюється за рівнем особистісних якостей учня, що сприяють самостійній творчій діяльності. Дані вимоги зрозумілі бо сучасні реалії найчастіше вимагають вирішувати питання, що виникають, швидко і ефективно новими, нестандартними способами. Працівник з досвідом творчої діяльності має більш вигідне становище стосовно тих, хто користується стандартними та усталеними методами. Такі люди здатні підвищувати свій інтелектуальний рівень, розвивати та впроваджувати прогресивні технології. Ці особливості пояснюють інтерес до використання активних методів навчання в рамках сучасного освітнього процесу.

Зміна існуючих традиційних методів навчання неминує і навіть обов'язкове, адже методи навчання, що сформувалися, зводяться до запам'ятовування знань, що, хоча і призводить до спрощення навчальної діяльності, все ж таки не зробило доступним саме засвоєння наук. Навпаки, така методика ускладнює навчання, змушуючи займатися протиприродним для творчої людини заняттям – заучуванням, зубрінням. При цьому інформація, що

надходить по кожному предмету, не має видимого зв'язку не тільки між собою, але і з майбутньою професією [3].

Активні методи навчання передбачають використання систем, що сприяють самостійному засвоєнню учнями нових знань і вмінь у процесі пізнавальної діяльності, на відміну від викладу викладачем готових матеріалів та їх відтворенні учнем, який часто не розуміє сенсу завченого. Дослідження ефективності цієї форми організації освітнього процесу призвело до того, що розроблені та затверджені в даний час Стандарти для всіх ступенів освіти припускають у своїй основі системно-діяльнісний підхід [1].

Практика показала, що активні методи навчання дозволяють вирішити такі навчальні завдання:

1. Підпорядкування процесу навчання керівному впливу викладача;
2. Забезпечення активної участі у навчальній роботі всіх (здобувачі з різним типом темпераменту, швидкістю ментальних процесів, рівнем навченості та підготовки);
3. Встановлення безперервного контролю над процесом засвоєння навчального матеріалу.

Методи активного навчання можна розділити на групові та індивідуальні. І якщо йдеться про одночасне навчання великої кількості здобувачів (студентська група), доцільно приділити увагу розгляду питань, пов'язаних із груповими методами активного навчання [2]. До них відносяться:

1. Дискусійні методи (дискусія, полеміка, аналіз ситуації морального вибору, «мозковий штурм»тощо);
2. Ігрові методи (ділова гра, дидактична гра, сюжетно-рольова гра тощо);
3. Тренінг-методи (тренінг ділового спілкування, соціально-діловий тренінг, тренінг умінь).

Серед вищезазначених методів значне місце посідають ігрові методи, хоча відповідно до основ вікової психології ігрова діяльність є провідною лише для дошкільного віку. Однак, дидактичні ігри знайшли широке застосування у

практиці загальної освіти та ефективно використовуються багатьма у різних етапах освіти [5].

Під дидактичними іграми ми розумітимемо спеціально створені ігри, в ході яких реалізуються навчальні та ігрові цілі та проводяться в рамках певних ігрових правил за відповідним сюжетом [4]. Основне завдання цього методу полягає у підвищенні ефективності навчання за рахунок посилення інтересу здобувачів освіти до виробленої діяльності та надання йому емоційного забарвлення [4]. Безумовно, успіх будь-якої гри залежить від правильної організації та підготовки до неї. Гра обов'язково має бути відповідно оформлена, зі зрозумілими та досяжними цілями [2].

Основні вимоги до навчальної гри можна виокремити в наступному [3]:

- ґрунтується на вільній творчості та самостійній діяльності здобувачів;
- викликає у них позитивні емоції;
- включає елемент змагання між командами або окремими учасниками;
- включає наступні етапи: мотиваційний (створення ігрової ситуації), орієнтаційний (постановка цілей гри), змістовно-операційний (правила гри, ігрові дії), ціннісно-вольовий (ігровий стан), оціночний (результат гри).

Незважаючи на ігровий характер пізнавальної діяльності, які навчаються ставляться до неї серйозно, усвідомлюючи цінність отриманих у грі знань. А особлива організація ігрового простору сприяє формуванню комунікативних умінь [5]. І, нарешті, гра дає можливість кожному здобувачу знайти свою психологічну нішу. Тут є місце і лідеру, і веденому, і «чутливого, і раціонального» [1].

При розгляді питання ігрових технологій у рамках вищої освіти одним із найбільш ефективних способів відтворення та вивчення проблем в освітньому процесі також є гра [5], що містить групову вправу з вироблення рішення в умовах, що імітують реальність. У навчальній грі відбувається моделювання майбутньої професійної діяльності. У розроблених іграх також враховується і той факт, що завдання має бути актуальним, його вирішення має вимагати від студента базових знань, уяви та прояву творчих здібностей.

Варто зазначити, що ефективними ігри будуть лише у разі їхньої підготовленості (що включає також необхідність апробації на ряді груп, систематичному доповненні та зміні передбачуваного матеріалу та проблем, оновленні та актуалізації) [5]. Крім того, успішність застосування цього методу навчання для вирішення освітніх проблем залежить і від системності проведення ігор у рамках вивчення освітніх компонентів.

Зазначений ряд позитивних моментів, викликаних використанням різних ігор всіх етапах навчання, дозволяє віднести їх до ефективних методів активного навчання, що відповідають соціальному замовленню і вимогам часу.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Гуманізація виховного процесу. *Енциклопедія освіти* / відповід. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 155–156.
2. Будник О. Б. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 Житомир, 2015. 551 с.
3. Матвійчук Т. В. Основні напрямки дослідження творчих здібностей у психології та педагогіці. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1. С. 145-150.
4. Пономарьова Г.Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія. Харків: «Ранок», 2014. 547 с.
5. Рудакова Т.І. Дидактична гра – дієвий засіб активізації творчої діяльності учнів. *Початкова школа*. 2005. № 16. С. 7-13.